

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У НАУКОВІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Бойчук Н.Я., ст. викл.,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,
natalka149@bigmir.net
Осадча В.В., студентка гр. УЕ-71,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,
osadchavladyslava@ukr.net

Міжнародне науково-технічне співробітництво є одним із найдієвіших видів економічних зв'язків, за рахунок спільної діяльності у галузі науки, торгівлі, техніки, що закріплена міжнародними економічними договорами. Більше того, МНТС є засобом входження на нові економічні ринки та технологічні простори, тому роль держави у здійсненні та розвитку цього процесу є досить важливою. В Україні вже багато років постає питання активізації та поліпшення інноваційної діяльності та подальшого її розвитку. Перевага міжнародного науково-технічного співробітництва в тому, що воно є ключовим в системі державної інноваційної політики.

Україна має потужний науково-технічний потенціал, завдяки якому ми повинні просуватися на міжнародний ринок та забезпечувати економічне зростання нашої країни. Протягом останніх декількох років, у зв'язку з погіршенням кризової ситуації, в Україні відбувся значний спад вітчизняної науки. Фінансування на оновлення застарілих структур зменшується або і припиняється взагалі, а інноваційні проекти відкладаються на перспективу. Ціль МНТС полягає у збільшенні впровадження та використання інноваційних технологій, підвищення конкурентоспроможності країни у сфері економіки та науки, і, звичайно, у налагодженні зв'язків з більш досвідченими та прогресивними країнами. Саме тому Україні необхідно слідувати прикладам таких країн, створювати спільні наукові проекти та підтримувати тісні зв'язки задля вирішення питань та проблем, які виникають на шляху до втілення міжнародного науково-технічного співробітництва, відродження та розвитку вітчизняної науки.

З 1998-го року Україна співпрацює з європейськими країнами та є учасником різноманітних проектів, а це, наразі, зміцнило двосторонню наукову співпрацю з Францією, Англією, США, Німеччиною і Канадою. Україна має можливість брати участь у 14 міжнародних науково-технічних програмах: DAAD (Німеччина); International bureau of BMBF (Німеччина); EVCA (Бельгія); Німецьке Суспільство Технічної Співпраці (Німеччина); ЄБРР (Великобританія); U.S. Civilian Research & Development Foundation (США); PRO INNO Europe (Бельгія); GlobalNetAdvantage (США); EUREKA (Німеччина); MyCapital (США); Програма Американської Ради Наукових Товариств в області гуманітарних наук в Білорусі, Росії і Україні (США); Top technology ventures (Великобританія); Гранти Фонду Інженерної Інформації на реалізацію інноваційних проектів (США); MyCapital (США); Рамкові програми (Європейський Союз, Бельгія) [1]. За ініціативи ЄС в нашій країні проводяться програми науково-технічного напрямку, такі як: COPERNICUS, INTAS, TACIS та інші [1]. Співпраця з американськими науковцями відбувається завдяки міжнародним фондам, які діють в країні, наприклад Фонду цивільних досліджень і розвитку, або ж через наукові програми НАТО. За допомогу у проведенні та участі в таких програмах, Україна отримує фінансування на розвиток наукового потенціалу. Залучення близько 480 грантів для вчених та фінансування 300 науковців у форумах НАТО вже стало можливим лише за рахунок реалізації програм співробітництва.

Як відомо, у вищих навчальних закладах розробляється і досліджується більшість наукових робіт. Якщо ще більше скоординувати діяльність вітчизняної та закордонної університетської та академічної науки, то це дасть змогу зробити перший крок до встановлення більш глобальних зв'язків. Наявні методи співробітництва при подальшому їх розвитку та удосконаленні в перспективі можуть дати кращий результат. Це може бути стажування за кордоном студентів, аспірантів, викладачів; проведення спільних наукових конференцій, симпозіумів, воркшопів; написання спільних робіт, підручників; створення проектів; закордонна практика студентів, можливість публікувати наукові праці за кордоном. Такий спосіб заведення і розширення зв'язків з міжнародними партнерами в інноваційній сфері сприяв би структурній перебудові виробництва, скороченню часового проміжку між розробкою та впровадженням інновацій, розвитку виробництва окремих видів наукомісткої продукції в Україні.

Як зазначалося, у цих організаціях відбувається поширення науково-технічних розробок для країн-учасниць, залучення іноземних інвестицій, обмін досвідом і відкриття нових можливостей у галузі науки і техніки. Фактором, який підвищує ефективність співпраці, є те, що партнерами України є високорозвинені західні країни, технології яких значно випереджають вітчизняні. Важливим також є те, що формується більше передумов для інноваційного розвитку в галузях промисловості та залучення України до активнішої участі в міжнародному поділі праці. Однак, проблема полягає у недостатності обсягу загального фінансування міжнародної науково-технічної діяльності України, яке могло б кардинально вплинути на соціально-економічний розвиток нашої країни. Щоб покращити ситуацію, необхідно розвиватися зсередини, проте і не забувати акцентувати увагу на міжнародному співробітництві саме в науково-технічній сфері. У майбутньому, збільшення фінансування державою окремих передових галузей промисловості повинно стати основним пріоритетом. Для інтенсивної та ефективної праці в міжнародно-технічному співробітництві необхідно спрямувати інвестиції на розвиток біоінженерії, біохімії, комп'ютерних технологій, нових джерел енергії тощо.

На жаль, потенціал в науковому середовищі України розвивається не так швидко, як міг би, адже навіть за наявності ноу-хау, навряд чи більшість підприємств будуть здатні втілити його в життя і вийти з новою продукцією на світовий ринок через низку несприятливих факторів: зростання цін на матеріали, екстенсивність розвитку самих підприємств, недосконалість законодавчої бази та кредитно-фінансової системи, що можуть призвести до погіршення показників виробництва. Тому треба пам'ятати що науково-технічний прогрес, як один з проявів ефективного економічного зростання, є ключовим для прогресивності національної економіки, тому, що саме активна експлуатація досягнень науки і техніки є запорукою інноваційного розвитку країни, статусу у світових товариствах, можливості співпрацювати з іншими країнами і звичайно ж вирішення соціально-економічних проблем. Що ж до збільшення фінансування, то воно можливе за збільшення інвестиційних надходжень.

За останні 8 років найбільше інвестування в Україну відбулося в 2011 році, коли позначка перевищила 6 млрд. доларів [2]. На жаль, подальші роки не змогли збільшити цей показник. Іноземні вкладення в Україну значно зменшилися у 2014 році, коли політична та воєнна ситуація в країні стала досить критичною. Але з того ж 2014 року, іноземні інвестори почали вкладати в страхову, фінансову та автобудівну діяльність, разом з роздрібною та оптовою торгівлею. З початку 2018 року спостерігалися значні інвестування в галузь освіти та науково-технічну діяльність, а саме: близько 8,3 млрд. грн., а це на 27,7% більше ніж показники попереднього періоду. Як свідчать дані Державної служби статистики України, близько 900 організацій в Україні займається науковими дослідженнями, близько половини з них - з державного сектору економіки. На сьогодні понад 1000 новітніх розробок українських науковців впроваджуються в різних галузях промисловості, але, не зважаючи на це науко місткість ВВП України відстає від загальноєвропейського показника на 2,03% [3].

Чинний Уряд серйозно налаштований на отримання високого рівня інвестицій в інновації, шляхом проведення низки реформ, серед яких навіть розглядається запровадження нового податку на виведений капітал. На даний момент планується підсилити співпрацю з країнами ЄС, що стане головною рушійною силою для вітчизняного експорту [3]. Саме плідна співпраця з ЄС зробить можливим стрімкий розвиток вітчизняної продукції, адже, якщо розглядати економічний розвиток США, то він має на Україну непрямої вплив, який виражається у стійкості фінансової системи і у вартості долара відповідно. Хоча, в геополітичному аспекті, навпаки, США відіграватимуть основну роль, тому, що вони значно підтримують Україну в НАТО та ООН. Отже, на 2019- 2020 роки, інвестиційні потоки планують спрямовувати у сфери машинобудування, а саме літакобудування, військово-промисловий комплекс, нарощування енергетичних ресурсів та енергетики загалом. Такий прогноз є доволі оптимістичним, зважаючи на нестабільну ситуацію в країні, що також є причиною того, що стримує іноземних інвесторів до вкладення коштів в інноваційні проекти і подальшу співпрацю загалом. Проте, зближення з ЄС надає багато нових можливостей, в тому числі і стосовно науково-технічного співробітництва, а тому є об'єктивною необхідністю. Це забезпечить не лише зміцнення позицій української наукоємної продукції на нових перспективних ринках, але і забезпечить прийняття заходів щодо збільшення фінансування наукової діяльності.

Отже, оцінюючи ситуацію, можна стверджувати, що незважаючи на всі проблеми та наявні перешкоди, Україна може покращити своє економічне положення та ефективніше використати науковий прогрес, якщо побачить можливості і користь від міжнародного науково-технічного співробітництва. На сьогодні триває процес зближення України і ЄС, налагоджуються нові зв'язки, а отже, відкриваються і нові можливості співпраці з більш розвинутими країнами. Це стосується не лише обміну досвідом, науковою співпрацею, поглиблення вивчення вже наявних напрямків та розширення спектру нових, але й вирішення актуальних і базових проблем в Україні, таких як: відродження галузей, збільшення виробничих потужностей, створення нових робочих місць та скорочення безробіття. Хоча МНТС і не може виправити недоліки і помилки економічної політики держави, прогноз на найближчі роки свідчить, що Уряд зацікавлений у збільшенні інновацій і збирається і надалі інвестувати кошти в них. А тому, лише згодом, маючи зрілу інституційну основу співробітництва, можливе формування передумов до створення наукоємних галузей, розвиток і виробництво інноваційної продукції і створення перспектив їх реалізації.

Список використаних джерел:

1. Інтеграція міжнародної діяльності в наукову сферу України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www1.nas.gov.ua/rsc/psc/worldwide/Pages/default.aspx>
2. Інформація Всесвітнього економічного форуму «The Global Competitiveness Report» [Електронний ресурс] // World Economic Forum – 16 жовтня 2018 р. – Режим доступу: <http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness>
3. Уряд створив національний фонд досліджень, які даватимуть гранти на науку з 2019 року [Електронний ресурс] // Урядовий портал – 4 липня 2018 року – Режим доступу <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-stvoriv-nacionalnij-fond-doslidzhen-yakij-davati-granti-na-nauku-z-2019-roku>